

ÉLMÉNYKÖZVETÍTŐK

2024-ben jelent meg a Gramofon Könyvek sorozatában egy – nevezzük jobb híján így: – „kaleidoszkóp” a 21. században Dudás Lajosról (felvételeiről) szóló írásokból. Megjelenése nem kötődik valamely kerekszámú évfordulóhoz, terjedelme (133 számozott oldal) könnyű olvasnivalót ígér – de aki kézbeveszi a karcsú kötetet, azonnal kitapintja különleges értékét, a CD-mellékletet.

Az érdeklődés felkeltését célzó címet (Bachtól az atonális viharig) a kötet szerkesztőjének, Máté J. Györgynek a kiadványban is olvasható beszélgetésétől kölcsönözték. Ami a tartalmat illeti, aligha illetheti bírálát, hiszen a legautentikusabb személytől, Dudás Lajostól származik a válogatás. A tartalom: Dudás Lajos bevezetőjét (Quasi Intro – Előszó helyett) követően 19 írás magyar szerzőktől, valamint néhány idegen nyelvű olvasnivaló (öt németül, kettő angolul), külföldi publikációk újraközléseként. Az újraközlésre kiválasztott magyar cikkek szerzők szerinti megosztása: Máté J. György 7, Turi Gábor 4, Márton Attila 3 írással szerepel az összeállításban, továbbá egy-egy alkalommal olvashatunk Flór Gábortól, Gróf Istvántól, Párniczky Andrásától, Retkes Attilától és Somogyvári Pétertől.

Sajátos természetrajza van az érdeklődésnek: néha attól kel életre, hogy a már meglévő ismeret, illetve tudásanyaggal kapcsolatban kínálkozik többlet, máskor pedig éppen a „fehér folt” feltérképezése tűnik kaland-forrásnak. Felfigyelhetünk a szerzőre, és még megannyi, részben indítékát tekintve megmagyarázhatatlan variációt sorolhat bárki, akár saját megélt tapasztalatai alapján.

L'art pour l'art is lehet felfedezőútra indulni írott vagy digitális források segítségével. Már csak azért is, hogy minél kevesebb könnyen hozzáférhető információra kelljen rácsodálkozni, valamiféle jé-effektussal. Ilyenkor az „érdeklődő” megadja az esélyt az írott anyagnak, hogy tájékoztassa, szórakoztassa, elvarázsolja – témájából, természetéből adódóan. És hogy gondoskodják „ismeretlen ismerősökről” – akiket életük (munkásságuk) ismeretében megkedvelhetünk tér és idő távolából.

Az összeállítás mozaikjai esetlegesen kerültek egymás közelébe, így alap-információkat annyiszor olvashatunk, hogy megragadnak az emlékezetünkben (már a könyv olvasása közben óhatatlanul is memorizáljuk Dudás Lajos születési évét...). Az egyes írások műfajilag-terjedelmükben rendkívül különbözőek, hangvételük is változatos, ami érthető, hiszen némely szerzők személyes ismerősei Dudás Lajosnak, míg mások – akár csak a recenzió műfajából adódóan – távolságtartóak maradnak.

„Nem is tudom, hogy 12-13 éves koromban én hogyan kerültem a jazz közelébe. Valahogy a kezdettől fogva izgatott”
(Fotó: Tóth Ádám Forrás: Népszava)

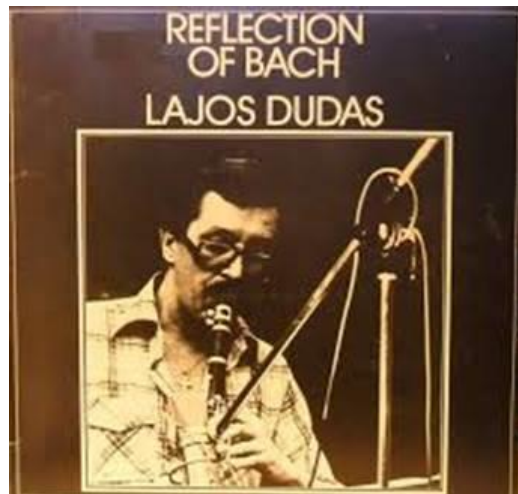
Csakhamar „összeáll” a kép: az 1941-ben született Dudás Lajos 1963-ban „maradt” (mint Somogyvári Péter fogalmazott) az akkori NSZK-ban, ahol jó egy évtizednyi „szabadúszás” után megállapodott: letelepedett, a szállodai szobákat családi otthonra váltva fel – és a megélhetésről pedagógusként gondoskodva. Mindeközben mindig a zene, a zenélés volt/van élete középpontjában, a tanulás és a stiláris útkeresés. Gyakran olvassuk (rá is bólintunk), bizony, nemzetközi viszonylatban összehasonlíthatatlanul nagyobb az ismertsége és elismertsége, mint idehaza. Pedig több írás éppen hazai koncertjeiről számol be, tehát még csak azt sem lehet mentségül felhozni, hogy az élményforrás a határainkon kívül rekedt volna...

A könyv ugyanakkor távol áll attól, hogy akár körvonalaiiban életrajzot, életpályát vázoljon fel. Kommentált pillanatképek sorjáznak, háttérinformációkkal, magyarázatokkal – „hitelességüket” bizonyítja, hogy sorozatukban ugyanazt a személyiséget hozzák közel az olvasókhhoz.

Aki esetleg most „ismerkedik” Dudás Lajossal, rögtön az előszóból kedvező benyomást kap róla – magamagától. És ez a szimpátia töretlenül megmarad az utolsó betűig – ez a gyűjtemény a leghatásosabb reklám ahhoz a kötethez, amely már 1990-megjelent Simon Géza Gábor szerkesztésében. A bio-diszkográfia címe: A klarinét dimenziója, és 160 írás szerepel benne, amelyek Dudás zenéjét ismertetik.

A könyvet lapozva, először az tűnik fel, hogy a tartalomjegyzék nyelvek szerint csoportosítva jelent meg. Először az öt német, majd a két angol írás szerepel, s csak utána a magyar nyelvű olvasnivaló. Pedig a mintegy 250 szövegből kiválasztott cikkek jelentik a „lényeket”, a többi csak kiegészítés (minimális idegennyelv-ismerettel megérthetőek, tehát ebből a meggondolásból érthető, hogy nem fordításban kerültek a kötetbe – habár elegáns megoldás lett volna magyar verziót tenni az illusztrációként amúgyis közzétett nyomtatott eredeti mellé). CD-borítók, koncertplakátok, előadásokon készült fotók és a magánembert megörökítő fényképek szép számmal szerepelnek a könyvben, amelynek mottóját Dudás a következőként fogalmazta meg: „JAZZT OLVASNI – NÉZNI – HALLGATNI”. De miközben értékeljük a frappáns megfogalmazást, tudjuk: a hallgatáson van a hangsúly!

Mivel a bio-diszkográfia megjelenése óta csaknem negyedfél évtized telt el, semmiképp sem tartottam volna feleslegesnek egy listát Dudás Lajos CD- és DVD-felvételeiről (akár csak alap-információkkal: kiadóval, lemezszámmal és a megjelenés évszámával).

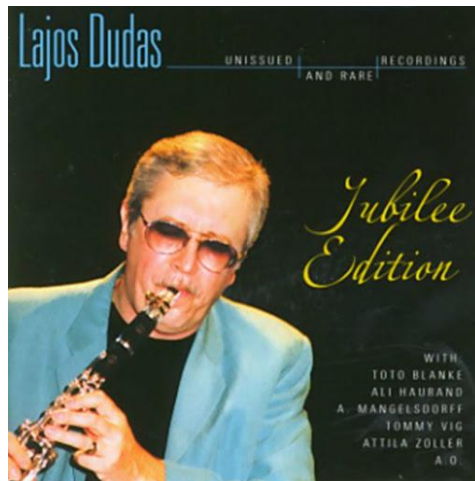
Dudás Lajos első saját lemeze, a Reflection of Bach 1977-ben jelent meg.

Aki puzzle-játékos alkatú, szívesen csoportosítgatná a pálya-mozaikokat – amihez segítő konkrétumokra lenne szüksége (hozzáteszem, hiányuk más alkatú olvasóknak is feltűnhet). Nyilvánvaló, hogy korábban már megjelent írárok sorjáznak. Anélkül, hogy minuciózus filológiai „elszámolást” várnánk (Simon Géza Gábor kiadványai etekintetben már-már túlteljesítő „mintapéldáknak” tekinthető!), (szerkesztői) munkában nem jelentett volna nagy többletet egy rövid lista összeállítása, az első megjelenések helyének és idejének feltüntetésével (ez a kiadvány terjedelmét illetően sem jelenthetett volna problémát). Persze, az esetek túlnyomó többségében „kimatekozható” az első megjelenés ideje (például Dudás életkorára való utalásból, vagy egy-egy kiadvány megjelenéséből – habár annak sem mindig egyszerű utánanézni). Gyakori a hónapok, sőt, napok pontos megjelölése, az első megjelenés idején az évszám evidens volt – most viszont némiképp egér-rágtá történelemkönyv érzetét kelti.

Újraéledések esetében ad absurdum felmerülhet a „változtathatatlanság” kérdése, vagyis, hogy javításra kerüljenek-e az esetleges apró hibák-pontatlanságok. Ilyenkor azt a gyakorlatot tekinteném ideálisnak, amikor (esetleg szerkesztői megjegyzéssel) arról tájékoztatják az

olvasót, hogy a nyilvánvaló (alaki) hibákat hallgatólagosan javították. Az viszont több mint „apróság”, ha a korrektül feltüntetett idegen nyelvű kifejezés esik félrefordítás áldozatául (a Ministerium für Wissenschaft... aligha Gazdasági, ... Minisztérium!).

Tanároknak és diákoknak nem felesleges ceruza-közelben olvasni a könyvet. Időről-időre találunk olyan meghatározásokat, megjegyzéseket (stb.), amelyek megszívlelendőek, továbbgondolást igényelnek. A margóra írott felkiáltójelek (néha esetleg kérdőjelek) korántsem tekinthetők könyvrongálásnak, sőt! Hasonlóképp az oldalszám-hivatkozások, amikor ugyanaz a meglátás (vélemény) többször kifejtésre kerül, alkalmanként tömörebben, avagy épp ellenkezőleg, kirészletezően. Érdemes „tematikusan” is kigyűjteni speciális megfigyelési szempontok alapján információkat (például Bartók-vonatkozásokat) – ezzel némiképp a névmutató hiányát lehet feledtetni...

Lajos Dudas - Monte Carlo (1981) (41.36)

Dudás Lajos minden megnyilvánulásából árad a zene iránti elkötelezettség, alkotóként és kreatív előadóként egyaránt. S bár a muzsikus nem elégedetlen munkássága sajtóvisszhangjával, ami egyaránt tudósított koncert-fellépéseiről és hangfelvételeiről, életművének egy szegmensét mégis veszélyeztetettnek érzem, és pedig a mindent és mindenkit utolérő feledés által. A 38 éves tanári munka eredményeként legfeljebb azoknak az egykori diákoknak a listája marad fenn, akiknek a pályafutása eredményesnek mondható. A műhelymunka továbbörökíthető értékei azonban félő, hogy veszendőbe mennek. Éppen ezért rendkívüli figyelmet érdemel minden mondat, minden megjegyzés, amit Dudás Lajos a pedagógiai gyakorlatával kapcsolatban mondott. És talán még nem késő, további riportokban-beszélgetésekben a pedagógiai tapasztalataira terelni a szót.

Fittler Katalin